

Sigade jõudluskontroll 2008. aastal

Külli Kersten

JKK sigade jõudluskontrolli sektori juhataja

Sigade jõudluskontrollis oli 31.12.08 seisuga 14 293 siga, mis moodustab 39% põhikarja sigadest Eestis. Aastaga vähenes sigade arv jõudluskontrollis 341 sea võrra. Aasta kokkuvõtetes kasutati 36 seafarmi andmeid. Nende farmide andmeid, kus jõudluskontrolli ei tehtud kogu aasta vältel, ei kasutatud kokkuvõtete tegemisel. Selliseid farme oli kuus. 2008. aastal liitus jõudluskontrolli ja aretussüsteemiga üks uus seafarm, kus on umbes 500 põhikarja emist. Jõudluskontrolli lõpetas viis seafarmi ja kahjuks nendes farmides lõpetati ka seapidamine.

Aretustööd ja jõudluskontrolli viiakse läbi ristandaretusprogrammi Marmorliha alusel. Jõudluskontrollis olevatest sigadest oli eelmisel aastal 42,4% puhtatõulised neljast tõust – eesti maatõug (L), eesti suur valge (Y), hämpšir (H) ja pjeträän (P) ning 45,7% kahe tõu esimese põlvkonna ristandid (LY, YL, HP või PH). Ülejäänud 11,9% põhikarja sigadest olid tagasiristatud sead YxLY, LxYL või muud ristandid.

2008. aastal ei suurenenud karjad märgatavalt. Karjade suurus on stabiliseerunud. Keskmiselt oli põhikarjas 296 emist, see on ainult 12 emise võrra rohkem kui 2007. aastast. Jätkuvalt oli kõige rohkem 101–200 emisega karju (30,5%), kus oli 16,7% jõudluskontrolli emistest. Suurimaid karju (>500 emise), sh üks üle 1000 emisega kari, oli 13,9%, aga neis peeti 35,2% jõudluskontrolli emistest. Esmakordselt oli jõudluskontrollis ka üks Hiiu maakonna farm 315 põhikarjaemisega.

Võrreldes eelmise aastaga oli 2008. aastal enamik emiste jõudlusnäitajatest positiivse trendiga. Pesakonnas sündis 11,8 (+0,3) põrsast, neist elusalt 11,0 (+0,2) põrsast. Nooremise pesakonnas sündis elusalt 10,2 (+0,2) ja korduvalt poeginud emise pesakonnas 11,3 (+0,3) põrsast. Pesakonnas võõrutati 9,4 (+0,1) põrsast.

Vähenenud on emiste ümberindlemise sagedus, lühemaks on jäänud vabaperiood, suurenenud on emiste kasutamisiga (tabel 1). Need näitajad kinnitavad omakorda aastaemise kohta arvutatavate näitajate paranemist – saadud pesakondade arv, kokku saadud põrsaid, elusalt sün-

dinud ja võõrutatud põrsaste arv. Eriti positiivsena saab välja tuua aastaemise viljakuse näitajad – elusalt sündinud ja võõrutatud põrsaste arv on suurenenud vastavalt 0,8 ja 0,4 põrsa võrra.

Kui eelmistel aastatel olid baasaretus- ja aretuskarjade tulemused võrdlemisi ühesugused, siis 2008. aastal on mitmed näitajad baasaretusfarmidel paremad. Neis on emiste viljakus parem, pesakonna kohta võõrutatakse rohkem põrsaid, emiste tiinestus on parem ja aastaemise näitajad on paremad. Tuleks jälgida ka emiste viljakust tõugude viisi, sest sellest saaks teha järeldusi oma karja tõulise koosseisu optimeerimiseks, et saada rohkem põrsaid sama arvu emistega. Häid tulemusi viljakuse osas andsid kahe valge tõu esimese põlvkonna ristandid YxL ja LxY (tabel 2). Need on ka tõesed tulemused, sest ristandemiseid oli arvukalt, vastavalt 3820 ja 2057.

Tabel 1. Emiste jõudlusnäitajad 2007 ja 2008

Näitaja	2007	2008
Ümberindlemisi (%)	18,4	17,9
Esmaseemendusvanus (päeva)	240	239
Esmapoegimisvanus (päeva)	359	368
Pesakonnas sündinud põrsaid	11,5	11,8
neist elusalt	10,8	11,0
nooremiselt	10,0	10,2
vanaemiselt	11,0	11,3
Võõrutatud põrsaid pesakonnas	9,3	9,4
Imikpõrsa kadu (%)	12,7	13,5
Imetamisperiood (päeva)	30,1	29,6
Vabaperiood (päeva)	6,6	6,4
Võõrutatud pesakondi emise karjast väljaminekul	3,2	3,4
Emise kasutamisaastaid	1,7	1,8
Päevi emise võõrutusest väljaminekuni	11,6	11,8
Päevi emise seemendamisest väljaminekuni	79,2	78,6
Aastaemiselt saadud pesakondi	2,09	2,11
sündinud põrsaid	24,1	25,0
neist elusalt	22,4	23,2
võõrutati	19,6	20,0

Märkimist väärrib edu emiste kunstlikul seemendamisel võrreldes paaritusega nii tiinestumis- kui poegimistulemustes (tabel 3). Kunstliku seemenduse kasutamisel oli tiinestumine 1,3 ja poegimine 1,1 protsendipunkti parem paaritustulemustest. Tartu KSJ on ainuke tunnustatud seemendusjaam Eestis, mis omab ametlikku spermamüügi luba. 2008. aasta kokkuvõtte näitavad, et Eesti Tõusigade Aretusühistu (ETSAÜ) on teinud tõhusat tööd seemendusjaama kultide valikul viljakusnäitajate parandamisel. Sellele aitas kindlasti kaasa ETSAÜ aretusosakonna ja seemendusjaama spetsialistide regulaarne kultide

Foto 1. Laiendatud ETSAÜ seemendusjaam

(P. Kütt)

Tabel 2. Emiste reproduktsioonijõudluse keskmised näitajad tõugude viisi

Tõug	Aasta-emiseid	Sündinud põrsaid pesakonnas					Võõrutatud		Imikpõrsa kadu, %
		kokku	elusalt				pesakonnas	aasta-emiselt	
			kokku	nooremisel	vanaemisel	aastaemisel			
L	3327	11,9	11,0	10,4	11,2	23,0	9,4	19,9	13,7
Y	2057	11,4	10,6	9,7	10,9	22,0	9,0	18,8	15,0
H *	2	10,0	9,3	9,0	9,3	17,3	7,4	17,3	11,9
P	62	10,3	9,8	8,9	10,0	22,2	8,5	19,8	16,5
LxY	2057	11,9	11,2	10,2	11,5	24,4	9,6	20,7	13,1
YxL	3820	12,1	11,3	10,5	11,6	24,5	9,7	21,3	12,8
LxLY	45	10,6	9,7	10,0	9,6	18,5	8,5	16,4	13,9
LxYL	135	12,0	11,3	10,1	11,7	24,1	9,4	19,3	13,4
YxLY	236	11,2	10,6	9,8	10,8	22,6	8,9	18,4	15,8
YxYL	35	11,9	10,9	9,7	11,5	18,8	9,0	16,6	10,8
DxL *	22	12,7	11,0	10,2	11,2	25,8	9,5	22,4	10,0
PxY*	9	10,0	8,7	1,0	9,1	18,2	9,1	20,2	16,5
PxL *	25	10,7	9,9	9,7	10,5	16,0	9,4	15,1	10,4
PxLY *	12	11,2	10,7	11,0	10,7	20,7	9,6	18,6	13,2
HxL *	2	11,5	9,5	5,5	13,5	25,7	3,7	7,4	16,7
HxLY *	1	12,5	12,5	-	12,5	24,9	12,0	23,0	8,0
Teadmata	1165	11,6	10,5	9,8	10,8	20,2	9,1	18,0	12,7

* usaldusväärsus väike

Tabel 3. Kunstliku seemenduse ja paarituse tulemused

Seemendusmeetod ja emise vanus	Seemenduste arv	Neist, %		Pesakonnas elusaid põrsaid
		tiinestus	poegis	
Kokku paaritus	12 702	71,8	70,9	11,2
neist esmapaaritus	3379	75,3	74,3	10,4
vähemalt 2 x poeginud emised	8168	71,8	70,9	11,5
Kokku kunstlik seemendus	16 830	73,1	72,0	11,0
neist esmaseemendus	2276	69,7	68,6	9,8
vähemalt 2 x poeginud emised	14 061	74,4	73,3	11,2

hindamine Jõudluskontrolli Keskuses kord kuus koostatud analüüside alusel. Hindamine on kestnud vähem kui aasta, aga tulemused on juba märgatavad.

Viljakamad emised olid 2008. aastal endiselt Lääne-Viru maakonnas Ermo Sepa talus, kus elusalt sündis 12,3 põrsast pesakonnas, järgnesid OÜ Saare Peekon Saare maakonnast (11,8), võrdse tulemusega Saimre Seakasva-

Foto 2. ETSAÜ konsulendid testisid 2008. aastal Piglog-105ga 8494 noorsiga (A. Tänavots)

tuse OÜ Viljandimaalt ja Loyde OÜ Võrumaalt 11,7 põrsaga. Kõige rohkem võõrutati põrsaid OÜs Pihlaka Farm (11,4), järgnesid Saimre Seakasvatuse OÜ Viljandimaal (10,7) ja Ermo Sepa talu (10,6).

ETSAÜ konsulendid testisid 2008. aastal ultraheliaparatuuriga Piglog-105 8494 noorsiga, s.o 1632 siga vähem kui 2007. aastal. Testitud sigade keskmine ööpäevane massi-iive sünnist 100 kg elusmassi saavutamiseni oli 559,1 g, keskmine seljapeki paksus 10,2 mm ja seljalihase läbimõõt 61,4 mm. Võrreldes eelmise aastaga ei muutunud oluliselt seljapeki paksus ja ööpäevane massi-iive, küll aga on suurenenud seljalihase läbimõõt 0,8 mm võrra.

Sigade jõudlusandmete kogumiseks kasutatakse alates 2005. aastast Jõudluskontrolli Keskuses koostatud programmi Possu, millel on oma osa sigade jõudluse parandamisel. 2008. aastal võeti kasutusele programmi kolmas versioon. Suurimaks täienduseks oli nuumikumooduli lisandimine senisele emisemoodulile. Ka sigade käibearuannet on võimalik printida programmist. Possu 3 on võimalik kasutada kolmes erineva tootmissuunaga seafarmis – põrsatootmis-, nuuma- või täistsükliga farmis.